

Josip Begovac

Trening za HIV savjetovanje i testiranje

Josip Begovac

Trening za HIV savjetovanje i testiranje

Kurikulum

Sarajevo, 2012.

Autori: Josip Begovac
Za izdavača: Aida Kurtović
Izdavač: Udruženje Partnerstvo za zdravlje
Urednik: Amer Paripović
Lektor: Rade Marković
Redaktura: Eldina Medunjanin
DTP & Grafički dizajn: Samira Salihbegović
Štampa:
Tiraž: 100 primjeraka, Prvo izdanje,
Sarajevo, 2012.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

© Partnerstvo za zdravlje/Partnerships in Health. Sva prava pridržana.

Korištenje i objavljivanje ove publikacije ili njenih pojedinih dijelova na bilo koji način i bilo kojim sredstvima komunikacije i informisanja nije dozvoljeno bez pismenog odobrenja Partnerstva za zdravlje/Partnerships in Health.

Stavovi uzneseni u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove i mišljenje Partnerstva za Zdravlje, UNDP-a, kao i ostalih partnera koji su podržali izdavanje ove publikacije

ZAHVALNICA

Zahvaljujemo svim saradnicima koji su sudjelovali u pripremi ove publikacije, a posebno ljubaznom osoblju klinike za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ u Zagrebu.

Izdavanje ove publikacije podržano je od:

NAPOMENA

Znanje o medicini se neprestano mijenja. Svaki korisnik ove publikacije mora imati na umu da nova klinička iskustva i istraživanja neprestano šire ljudsko znanje, te shodno tome, tačnost i korisnost navoda u ovoj publikaciji može da se promijeni tokom vremena.

Savjetujemo svim čitaocima i korisnicima ovog priručnika da prije primjene u praksi provjere sve činjenice, tvrdnje, stavove i teorije iznesene u ovom priručniku, konsultirajući relevantne naučne autoritete, kako bi provjerili da li je u vezi sa određenom temom došlo do novih otkrića i saznanja.

Izdavač i autori ne mogu preuzeti odgovornost za bilo koju povredu ili štetu nanесenu pojedincima ili imovini koja može da se pojavi kao rezultat korišćenja ovog priručnika.

Sadržaj

Uvod	7
HIV dobrovoljno testiranje i savjetovanje	11
Brza dijagnostika zaraze HIV-om	15
Predstavljanje programa prevencije HIV-a i AIDS-a u MSM populaciji	17
Predstavljanje udruge let.....	21
Predstavljanje udruge HUHIV	23
Predstavljanje savjetovališta udruge HUHIV	27
Prilagodba na HIV bolest	31
Psihosocijalni rad sa PLHIV i specifičnosti rada sa oboljelima od HIV-a	35
Obitelj, značajni drugi i HIV	39
Adherencija	43
Heteroseksualni parovi s HIV-infekcijom i želja za potomstvom	47
Uloga socijalnog radnika u radu s osobama zaraženim HIV-om	51
Profesionalni stres u radu zdravstvenih djelatnika s osobama zaraženim HIV-om	55

UVOD

Glavni cilj treninga:

Unaprjeđenje znanja i kvalitete rada zdravstvenih radnika u HIV savjetovanju i testiranju

Specifični ciljevi treninga:

Specifični ciljevi ovog treninga sudionicima će omogućiti:

1. Upoznavanje osnovnih principa rada centara dobrovoljnog HIV savjetovanja i testiranja
2. Upoznavanje s različitim oblicima HIV savjetovanja i testiranja
3. Upoznavanje s radom i funkcijom nevladinog sektora u području suzbijanja HIV infekcije
4. Upoznavanje s konceptom udruge kao pomoćnikom u zdravstvenom sustavu (prevencija, testiranje i briga za oboljele); način doseganja do željene populacije, *outreach* – neposredni vanjski rad s ciljanim populacijama rizičnog ponašanja; mehanizam upućivanja klijenata
5. Upoznavanje sa specifičnostima rada psihosocijalne službe za HIV
6. Upoznavanje s tijekom prilagodbe HIV oboljelih na bolest, te mogućim reakcijama i komplikacijama koje proizlaze iz nje, a mogu se reflektirati na liječenje i rad zdravstvenih djelatnika
7. Bolje razumijevanje psihosocijalne problematike oboljelih od HIV-a, što dovodi do unaprjeđenja kvalitete rada zdravstvenih djelatnika
8. Unaprjeđenje znanja i usvajanje vještina smanjivanja stresa kod zdravstvenih djelatnika koji rade na području HIV-a

UVOD

9. Upoznavanje s radom i obilazak laboratorija za dijagnostiku HIV infekcije
10. Upoznavanje s novim tehnologijama pomoći brzog i točnog otkrivanja zaraze virusom HIV-a

Predviđeno vrijeme trajanja:

2 dana

primjedba:

Trening se sastoji od teoretske nastave, praktičnih vježbi i razmjene iskustva, kao i obilaska VCT centara i NVO-a.

Iako je raspored kursa određen, treneri i sudionici mogu smatrati da raspored treba prilagoditi, što radi želja i potreba sudionika, što radi logističkih pitanja ili neslaganja oko satnice. Treneri imaju pravo modificirati i adaptirati raspored treninga, kako bi se udovoljilo zahtjevima ukoliko se oni podudaraju sa glavnim i specifičnim ciljevima kursa.

Predavači, moderatori:

Stručnjaci za psihosocijalni rad i biološko testiranje (laboratorij) na području HIV/AIDS iz Klinike za infektivne bolesti u Zagrebu, predstavnici NVO (HUHIV, ISKORAK, LET), predstavnici tvrtke Arenda (brzi testovi na HIV)

Sudionici kursa:

Zdravstveni radnici (ukupno 10 sudionika): infektolozi i medicinske sestre koji su zaposleni u kliničkim centrima BiH (Sarajevo, Tuzla, Mostar, Banja Luka i Foča) gdje se implementira HIV/AIDS program i liječe osobe oboljele od HIV/AIDS-a

TRENING ZA HIV SAVJETOVANJE I TESTIRANJE

Mjesto i vrijeme održavanja nastave:

Klinika za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević" Zagreb

Početak treninga svakog dana u 8:00, a planirani završetak oko 18:00 sati.

Sadržaj tema/nastavnih jedinica:

Kurikulum je sastavljen od trinaest nastavnih jedinica koje pokrivaju ključne domene od interesa za zdravstvene radnike u vezi sa načinom i principima rada HIV savjetovanja i testiranja.

HIV dobrovoljno testiranje i savjetovanje

Trajanje:

180 minuta

Predavači:

Marija Kavić, mag. psih., i Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Glavni ciljevi treninga:

Ojačati znanja i vještine savjetovanja prije i poslije testiranja na HIV

Specifični ciljevi treninga:

1. Upoznavanje sa specifičnostima rada s osobama s rizičnim ponašanjima za zarazu HIV-om
2. Jačanje komunikacijskih vještina savjetovanja prije i poslije testiranja
3. Pružanje sudionicima smjernica za savjetovanje nakon testiranja kod priopćavanja HIV pozitivnog nalaza
4. Razumijevanje specifičnosti rada sa teško dostupnim populacijama MSM i IDU

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

1. Usavršiti svoja znanja i savjetodavne vještine za rad u Centrima za dobrovoljno, anonimno i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV
2. Prepoznati emocionalne reakcije klijenata prilikom saznavanja dijagnoze, te pomoći klijentima da ih prorade s ciljem olakšavanja prilagodbe na HIV bolest
3. Prepoznati problem i potrebu, te uputiti klijenta na druge adekvatne medicinske, psihosocijalne službe i civilne udruge

Sadržaj:

- 1) Osnovni principi dobrovoljnog testiranja i savjetovanja
- 2) Pregled osnovnih vještina savjetovanja
- 3) Vještine savjetovanja prije i poslije testiranja
- 4) Slučajevi iz prakse, razmjena iskustava
- 5) Dobrovoljnost testiranja i savjetovanja
- 6) Etičke implikacije
- 7) Pristup i upućivanje medicinskim i drugim službama za liječenje i skrb

Ključne poruke:

Centar za dobrovoljno savjetovanje i testiranje na HIV (VCT – engl. voluntary counseling and testing; client-initiated HIV testing and counseling) temelji svoj rad na preventivnim aktivnostima koje kroz informiranje i savjetovanje imaju za cilj smanjenje rizičnih ponašanja u cijeloj populaciji, kao i u populaciji s rizičnim ponašanjima za zarazu HIV-om.

TRENING ZA HIV SAVJETOVANJE I TESTIRANJE

Dobrovoljno HIV savjetovanje i testiranje osigurava rano otkrivanje HIV infekcije, što omogućava pravodobno liječenje i skrb za oboljele i sprečava nehotično širenje infekcije na druge.

Savjetovanje obuhvaća nekoliko faza. Prvi korak ima tri dijela:

- a) Upoznavanje s razinom informiranosti o HIV/AIDS-u, identifikacija rizika, predlaganje kontrole nad rizičnim ponašanjem i stvaranje preduvjeta za nerizično ponašanje,
- b) Informiranje o postupku testiranja i značenju rezultata testa,
- c) Ukazivanje na značaj usvajanja zaštitnih ponašanja i dugoročne prevencije.

Korisnik prolazi kroz edukaciju, otkrivaju se njegovi prioriteti i nakon toga se pristupa izradi osobnog plana smanjenja rizika. Korisnika treba uključiti u proces donošenja odluke o planu redukcije rizika, jer su njegovo aktivno sudjelovanje i motiviranost važni za uspjeh.

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod, teoretski dio kroz interaktivno predavanje: 30 minuta
- Vježba, komunikacija s klijentom: 60 minuta
- Prikaz slučajeva: 60 minuta
- Rasprava i pitanja: 30 minuta

Dokumenti:

- Upitnik za praćenje savjetovanja i testiranja
- Test znanja

Literatura:

1. World Health Organization. HIV/AIDS Training Materials Voluntary HIV Counselling and Testing : Manual for Training of Trainers. Dostupno na:
<http://www.searo.who.int/en/Section10/Section18/Section1562.htm>
2. World Health Organization. Handbook for improving HIV testing and counselling services. 2010. Dostupno na:
<http://www.who.int/hiv/pub/vct/9789241500463/en/index.html>
3. Priručnik za HIV savjetovanje i testiranje. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. 2009. Dostupno na:
http://www.hzjz.hr/epidemiologija/hiv_prir.htm

Brza dijagnostika zaraze HIV-om

Trajanje:

90 minuta

Glavni cilj:

Upoznavanje s novim tehnologijama pomoći za brzo i točno otkrivanja zaraze virusom HIV-a

Specifični ciljevi:

1. Upoznavanje s kriterijima odabira tehnologije brze dijagnostike zaraze virusom HIV-a
2. Definiranje mjesta i uloge brze dijagnostike pri otkrivanju zaraze virusom HIV-a

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

Samostalno izvoditi testove za brzo otkrivanje zaraze virusom HIV-a

Sadržaj:

1. Tehnike brzog otkrivanja zaraze HIV-om
2. Mjesto i uloga brzih testova kao pomoći pri otkrivanju zaraze HIV-om
3. Znanstveni temelj procjene tehnologije kao temelj regulacijskih/registracijskih zahtjeva
4. OraQuick testovi kao nova mogućnost brze dijagnostike zaraze HIV-om: znanstveni temelj

5. Tehnologijske karakteristike OraQuick testova
6. Način izvođenja OraQuick testova

Ključne poruke:

Brzi testovi za otkrivanje zaraze virusom HIV-a mogu ostvariti svoju temeljnu ulogu jedino ukoliko je njihova dijagnostička točnost (osjetljivost i specifičnost) procijenjena neovisnim i znanstveno utemeljenim kliničkim ispitivanjima.

Temeljne uloge brzih testova za otkrivanje zaraze HIV-om su povećanje učestalosti testiranja, dosezanje do osobito rizičnih populacijskih skupina, povećanje učestalosti preuzimanja/uručivanja nalaza testiranja i savjetovanja, te povećanje udjela HIV pozitivnih osoba koje će neposredno nakon testiranja biti uključene u zdravstvenu skrb.

OraQuick testovi čine značajan korak naprijed u otkrivanju zaraze HIV-om – jednostavni su, pogodni, točni, brzi i prilagodljivi, a njihova je točnost provjerena brojnim neovisnim kliničkim ispitivanjima na desecima i stotinama tisuća uzoraka bioloških materijala.

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Teorijski prikaz teme
- Praktični primjeri uporabe OraQuick testova

Predstavljanje programa prevencije HIV-a i AIDS-a u MSM populaciji

Trajanje:

60 minuta

Predavač:

Hrvoje Fuček

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni ciljevi:

Upoznavanje sudionika sa radom „Programa prevencije HIV/AIDS-a u MSM populaciji“

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznati sudionike sa „Programom prevencije HIV/AIDS-a u MSM populaciji“
- 2) Razumijevanje specifičnosti rada sa teško dostupnim populacijama (MSM)
- 3) Epidemiološka situacija u MSM populaciji i njene specifičnosti

PREDSTAVLJANJE PROGRAMA PREVENCIJE HIV-a I AIDS-a U MSM POPULACIJI

Sadržaj:

- 1) Predstavljanje „Programa prevencije HIV/AIDS-a u MSM populaciji“
- 2) Razumijevanje potreba i očekivanja pripadnika MSM populacije
- 3) Pregled epidemiološke situacije u Hrvatskoj (MSM) i podaci sa RDS istraživanja

Ključne poruke:

Globalna epidemija AIDS-a se sastoji od mnogo malih, često preklapajućih epidemija koje odražavaju različite modele seksualnog ponašanja i korištenja droga tijekom seksualnog odnosa. Kod niske prevalencije HIV-a, fokusiranje preventivnih napora na ljude s visokorizičnim ponašanjem ne štiti samo te pojedince, već zadržava epidemiju na razini koju bi infekcija inače postigla. U nekim društvima seks između muškaraca je naširoko prihvaćen; u nekima se tolerira; a u mnogima je subjekt snažnog neodobravanja i pravni i društveni tabu. Državna nezainteresiranost ili protivljenje dovode do toga da postoji malo programa prevencije i brige za muškarce koji imaju seksualne odnose s muškarcima u zemljama u razvoju. Iako je učestalost HIV infekcije među muškarcima koji imaju seks s muškarcima visoka u nekim zemljama, seks među muškarcima ne mora biti prepoznat čimbenik kod državnih i regionalnih epidemija. Preventivne aktivnosti unutar te skupine mogu stoga imati značajan utjecaj na oblik epidemije u budućnosti. Prepoznavanje potreba MSM populacije i odgovor na njih ključni su faktori prevencije HIV-a u ovoj osjetljivoj populaciji.

TRENING ZA HIV SAVJETOVANJE I TESTIRANJE

Pedagoške aktivnosti i metode

- Predavanje: 45 minuta
- Rasprava i pitanja: 15 minuta

Dokumenti i literatura:

Materijali udruge Iskorak

Predstavljanje udruge LET

Trajanje:

90 minuta

Predavač:

Marko Miklin, predstavnik udruge LET

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni ciljevi:

Upoznavanje sudionika sa radom i funkcijom udruge koja se bavi programima prevencije HIV/AIDS-a kod osoba s visokorizičnim ponašanjima, uključujući intravenske korisnike droga, te seksualne radnike

Specifični ciljevi:

1. Upoznavanje i približavanje metoda vanjskog *outreach* rada pri sprječavanju širenja spolno prenosivih bolesti i reproduktivnog zdravlja seksualnih radnica na području Grada Zagreba
2. Predstavljanje programa smanjenja štete koji za cilj ima povećanje mjera prevencije ovisnosti, liječenja i rehabilitacije ovisnika, te sprječavanja širenja virusnih zaraznih i spolno prenosivih bolesti

PREDSTAVLJANJE UDRUGE LET

3. Razumijevanje specifičnosti rada sa teško dostupnim populacijama – intravenskim korisnicima droga i seksualnim radnicima
4. Prikaz volonterskog rada s osobama sklonim rizičnim ponašanjima

Sadržaj:

1. Predstavljanje preventivnih projekta udruge LET
2. Predstavljanje programa smanjenja štete

Ključne poruke:

Program smanjenja štete za cilj ima povećanje mjera prevencije ovisnosti, liječenja i rehabilitacije ovisnika, te prevencije širenja virusnih zaraznih i spolno prenosivih bolesti. Program obuhvaća vanjski (outreach) rad, a namijenjen je smanjenju širenja HIV/AIDS-a i drugih spolno i krvlju prenosivih bolesti (hepatitis B i C) među seksualnim radnicama i intravenskim korisnicima droga. Cilj vanjskog rada je poticati promjene prema zdravijem ponašanju kod osoba rizičnog ponašanja (intravenski korisnici droga i seksualne radnice) na tri načina: edukacijom, podjelom preventivnog materijala (sterilne igle, štrcaljke, kondomi) neposredno u zajednici, te upućivanjem u zdravstvene i socijalne institucije.

Dokumenti i literatura:

Materijali udruge LET

Predstavljanje udruge HUHIV

Trajanje:

60 minuta

Predavač:

Tomislav Beganović, predsjednik udruge

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni ciljevi:

Upoznavanje sudionika sa radom i funkcijom udruge, odnosno nevladinog sektora, u području suzbijanja HIV/AIDS infekcije, te virusnih hepatitisa

Specifični ciljevi:

- 1) Predstavljanje udruge HUHIV – Razumijevanje rada udruge kao nositelja jednog segmenta „Nacionalnog programa za HIV/AIDS“, kako u njemu sudjelovati i kako razvijati programe iz postojećeg programa
- 2) Upoznati sudionike sa konceptom udruge kao pomoćnikom u zdravstvenom sustavu (prevencija, testiranje i briga za oboljele) – kako doći do željene populacije, kako dobiti povjerenje oboljelih i kako biti spona između građana i vladinog sektora u cilju razvijanja javnozdravstvenih programa od interesa regije ili države

PREDSTAVLJANJE UDRUGE HUHIV

- 3) Šira briga za oboljele i rad s korisnicima koje žive s HIV-om i virusnim hepatitisom u cilju poboljšanja kvalitete njihovog života – kako zadobiti njihovo povjerenje, kako se orijentirati na njihove potrebe i kako potrebe kvalitetno ukomponirati u provođenje određenih zakonskih akata

Sadržaj:

- 1) Predstavljanje Hrvatske udruge za borbu protiv HIV-a i virusnog hepatitisa – zbog čega je nastala i koje potrebe oboljelih danas udruge ispunjava
- 2) Suradnja udruge sa institucijama iz javnog, privatnog i nevladinog sektora – kako prikazati potrebe korisnika i kako pristupiti njihovom rješavanju, te što je udruge do sada napravila za same korisnike
- 3) Predstavljanje preventivnih projekata udruge – kampanje i edukacije – kako razviti kvalitetne javnozdravstvene programe od interesa za zajednicu i kako ih provesti
- 4) Predstavljanje projekata usmjerenih na osobe koje žive s HIV-om i virusnim hepatitisom – kako doći do ciljanih potreba korisnika i kako razviti, te implementirati programe koji su usmjereni na zadovoljavanje potreba krajnjih korisnika
- 5) Razvijanje programa prilagođenih različitim marginaliziranim skupinama u suradnji sa Centrom za psihosocijalnu podršku – provedba programa *outreacha* marginaliziranih skupina, dosezanje i *screening* te populacije na HIV i HCV preko brzih testova

Ključne poruke:

Uloga nevladinog sektora je bavljenje svim problemima koji se vežu za HIV i virusni hepatitis na društvenoj razini. Rad udruge nadopunjuje postojeći sustav i stvara nove prilike za njegovo mijenjanje.

Dokumenti i literatura:

Materijali udruge HUHIV

Predstavljanje savjetovališta udruge HUHIV

Trajanje:

60 minuta

Predavač:

Latica Mirjanić, mag. psih.

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni ciljevi:

Upoznavanje sudionika sa radom savjetovališta udruge HUHIV

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznati sudionike sa suradnjom savjetovališta i zdravstvenog sustava
- 2) Razumijevanje specifičnosti rada s različitim populacijama
- 3) Šira briga za oboljele i pristup problemima ključnim za društveno funkcioniranje oboljelih

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

- 1) Razumjeti različite pristupe u radu s različitim populacijama
- 2) Zadobiti povjerenje pacijenata
- 3) Razumjeti problematiku ljudskih prava i HIV-infekcije

Sadržaj:

- 1) Predstavljanje projekta „Prekriži hepatitis B, prekriži hepatitis C“ kao primjera suradnje medicinskih djelatnika s nevladinim sektorom
- 2) Razumijevanje drugačijih potreba i očekivanja pacijenata koji dolaze iz različitih populacija
- 3) Uvježbavanje pristupa zadobivanja povjerenja pacijenata
- 4) Predstavljanje projekta „Stigma nije dobar sudac“ kao primjera suradnje udruge i medicinskih djelatnika sa pravnim sektorom u svrhu poboljšanja dobrobiti osoba koje žive s HIV-om
- 5) Uvježbavanje pristupa smanjivanja stigmatizirajućeg ponašanja i rad sa osobama bliskim oboljelom

Ključne poruke:

Interdisciplinarni rad i međusektorska suradnja ključni su za unaprjeđenje ne samo dobrobiti pacijenata, već i poboljšanje sustava javnog zdravstva u Hrvatskoj. Uočavanje potreba pacijenata sa stanovišta različitih struka može rezultirati projektima koji mogu mijenjati postojeće stanje. Holistički pristup problematici HIV/AIDS-a također doprinosi rješavanju gorućih pitanja i problema korisnika. Također, interdisciplinarna usluga koju pacijenti dobivaju osnažuje njihovu borbu s bolešću.

Pedagoške aktivnosti i metode

- Seminar: 15 minuta
- Vježba – rad u grupi: 30 minuta
- Rasprava i pitanja: 15 minuta

Dokumenti:

Materijali udruge HUHIV

Upitnik o stigmatizirajućem ponašanju

Literatura:

Materijali udruge HUHIV

Prilagodba na HIV bolest

Trajanje:

120 minuta

Predavač:

Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni ciljevi:

Ojačati znanje i vještine zdravstvenih radnika kako bi kroz edukaciju i psihološku potporu olakšali prilagodbu na bolest osobama kod kojih je otkrivena zaraza HIV-om

Specifični ciljevi:

1. Upoznavanje s pristupom i osobitostima psihološke prilagodbe na HIV bolest
2. Upoznavanje s emocionalnim reakcijama i način pomaganja klijentima da ih prorade s ciljem olakšanja prilagodbe
3. Podizanje svijesti o problemima s kojima se nose HIV oboljeli – utjecaj HIV bolesti na život pojedinca

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

1. Prepoznati i reagirati na emocionalne reakcije i naučiti kako pomoći klijentima da ih prorade s ciljem olakšanja prilagodbe
2. Prepoznati probleme s kojima se nose HIV oboljeli, te kakav utjecaj HIV bolest ima na život pojedinca i osoba koje su mu bliske
3. Pružiti osnovnu psihološku pomoć

Sadržaj:

1. Ciljevi
2. Psihoedukacija (informacija o bolesti + ponašanje koje pomaže pri prilagodbi i boljoj kontroli bolesti)
3. Šok kod dijagnoze i kriza koja proizlazi iz toga
4. Faze prilagodbe na bolest
5. Specifični problemi s kojima se nose HIV oboljeli
6. Utjecaj HIV bolesti na život pojedinca i osoba koje su mu bliske

Ključne poruke:

Kada osobe spoznaju da imaju neku kroničnu bolest, njihov pogled na sebe i svoj život se mijenja.

HIV je po život opasna bolest i kao takva ostavlja pacijenta i njegove bližnje nesigurnima, jer često nitko s apsolutnom sigurnošću ne može točno znati kakav će tijek bolesti biti.

Odgovarajući postupak nakon postavljene dijagnoze zaraženosti HIV-om je jako važan. Edukacija i psihološka potpora su od neprocjenjive važnosti u pomoći zaraženim osobama u svladavanju posljedica situacije u kojoj se nalaze.

Pedagoške aktivnosti i metode

- Uvod, teoretski dio: 30 minuta
- Vježba, komunikacija s pacijentom: 30 minuta
- Prikaz slučajeve: 30 minuta
- Rasprava i pitanja: 30 minuta

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija
- Test znanja

Literatura:

1. Aldwin, C.M. (1994). „Stress, Coping and Development“. New York: The Gilford Press.
2. Sarafino, E.P. (1998) „Health Psychology“. New York: John Wiley and Sons Inc.
3. Sarah Chippindale, Lesley French (2005) „ABC AIDS-HIV counselling and the psychosocial management of patients with HIV or AIDS“. Dostupno na: bmj.bmjournals.com/cgi/content/full/322/7301/1533

Psihosocijalni rad sa PLHIV i specifičnosti rada s oboljelima od HIV-a

Trajanje:

315 minuta

Predavač:

Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog; Kristina Duvančić, dipl. soc. radnica; Marija Kavić, mag. psih., Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Upoznati sudionike sa specifičnostima psihosocijalne skrbi i podrške za osobe koje žive s HIV-om (engl. people living with HIV; PLHIV)

Specifični ciljevi:

1. Upoznavanje sudionika s ulogom socijalnog radnika u radu s osobama zaraženim HIV-om
2. Upoznavanje sudionika s ulogom psihologa u radu s osobama zaraženim HIV-om
3. Upoznati specifičnosti rada s osobama zaraženim HIV-om koji su povezani s profesionalnim stresom

Sadržaj:

1. Podrška obitelji i partnerima
2. Podrška pri adherenciji
3. Savjetovanje heteroseksualnih parova s HIV infekcijom i želja za potomstvom
4. Uloga socijalnog radnika u radu s osobama zaraženim HIV-om
5. Profesionalni stres u radu zdravstvenih djelatnika s osobama zaraženim HIV-om

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

1. Prepoznati potrebu i uputiti osobe koje boluju od HIV-a na osnovnu psihosocijalnu podršku
2. Pružiti osnovnu podršku obitelji i partnerima
3. Pružiti osnovnu podršku pri adherenciji
4. Savjetovati heteroseksualne parove s HIV infekcijom o njihovoj želji za potomstvom
5. Koristiti novonaučene strategije suočavanja s profesionalnim stresom

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod, teoretski dio
- Vježba, komunikacija sa pacijentom
- Prikaz slučajeva
- Rasprava i pitanja

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija
- Test znanja

Obitelj, značajni drugi i HIV

Trajanje:

45 minuta

Predavač:

Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Ojačati vještine i znanja u pomaganju HIV pozitivnim osobama posredovanjem u procesu otkrivanja partnerima, članovima obitelji i prijateljima

Specifični ciljevi:

- 1) Približiti sudionicima važnost obitelji u reguliranju HIV bolesti
- 2) Približiti sudionicima probleme s kojima se suočavaju obitelji i druge bliske osobe
- 3) Naučiti potencijalne rizike i koristi otkrivanja HIV statusa bliskim osobama
- 4) Dati smjernice za posredovanje u otkrivanju HIV statusa bliskim osobama

Sadržaj:

- 1) Uloga obitelji u prilagodbi na HIV bolest
- 2) Važnost podrške partnera u adherenciji
- 3) Problemi s kojima se mogu suočiti obitelji i druge bliske osobe
- 4) Otkrivanje HIV statusa, potencijalni rizik i korist
- 5) Posredovanje u otkrivanju HIV statusa bliskim osobama

Ključne poruke:

HIV je kronična bolest koja tjera pojedince i njihove obitelji da se nose sa:

- nesigurnošću prognoze
- kompliciranim režimom terapije
- tugom zbog gubitka zdravlja, te mogućeg gubitka člana obitelji
- stigmom vezanom uz HIV

Zbog straha od otkrivanja i stigme, mnoge obitelji se izoliraju od šire obitelji i zajednice kako bi se zaštitile od maltretiranja, te su tako zakinute za podršku.

Pedagoške aktivnosti i metode

- Uvod: 5 minuta
- Seminar: 15 minuta
- Vježba – prikaz slučaja: 15 minuta
- Rasprava i pitanja: 10 minuta

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija

Literatura:

1. Serovich, Julianne M., *Helping HIV-positive persons to negotiate the disclosure process to partners, family members, and friends*, Journal of Marital and Family Therapy, July 2000.
2. Chippindale S., French L. ABC of AIDS. HIV counselling and the psychosocial management of patients with HIV or AIDS *BMJ* 322 : 1533 doi: 10.1136/bmj.322.7301.1533 (Published 23 June 2001). Dostupno na <http://www.bmj.com/content/322/7301/1533.full>
3. To Tell or Not To Tell: Disclosing Your HIV Status. Dostupno na http://www.aidsmeds.com/articles/Disclosure_7568.shtml

Adherencija

Trajanje:

45 minuta

Predavač:

Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Razvijanje strategija i metoda rješavanja problema i unaprjeđivanje komunikacijskih vještina kako bi se nadišle barijere adherenciji

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznati sudionike s okolnostima koje mogu utjecati na uspješnu HIV adherenciju
- 2) Dobiti uvid u problematiku dosljednosti uzimanja ARV lijekova; otkriti prepreke za adherenciju
- 3) Svladati jednostavne intervencije za poboljšanje adherencije

Sadržaj:

- 1) Zašto je adherencija kod HIV bolesti važna?
- 2) Što sve može utjecati na adherenciju?
- 3) Barijere za zadovoljavajuću adherenciju
- 4) Prediktori HIV adherencije
- 5) Zašto se terapija prekida?
- 6) Što pomaže facilitirati adherenciju?

Ključne poruke:

Adherencija – posvećenost terapiji je jedna od najvažnijih komponenti u životu osoba koje žive s HIV-om. S druge strane, da bi posvećenost terapiji bila učinkovita, bolesnik treba imati valjanu informaciju, upute, te preporuke (engl. treatment literacy) o tome kako biti privržen terapiji koju koristi. Adherencija je pridržavanje režima terapije, a odnosi se na uzimanje lijekova u točno vrijeme, u točnoj dozi i na točan način.

Adherencija je najvažniji element pod pacijentovom kontrolom za uspješnost anti-HIV tretmana.

Što sve može utjecati na adherenciju? To su: uključenost u odluke o tretmanu, depresija i mentalni problemi, nedostatak novca i problemi sa stanovanjem, te socijalna podrška, stav prema samoj terapiji, vjerovanje i razumijevanje učinka terapije.

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod: 5 minuta
- Seminar: 15 minuta
- Vježba – prikaz slučaja: 15 minuta
- Rasprava i pitanja: 10 minuta

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija

Literatura:

1. NAM AIDS map: Adherence and resistance. Dostupno na <http://www.aidsmap.com/Adherence-amp-resistance/page/1327017/>
2. Adherence Support Worker Training Materials. Dostupno na http://www.fhi.org/en/HIVAIDS/pub/res_ASW_CD.htm
3. Alcorn K. How to deliver good adherence support: lessons from round the world - 10/9/2007. Dostupno na http://fitun.etharc.org/resources/counselingresources/aidsmap_com_how_to_deliver_good_adherence_support.pdf

Heteroseksualni parovi s HIV-infekcijom i želja za potomstvom

Trajanje:

45 minuta

Predavač:

Sanja Belak Kovačević, prof. psiholog, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Unaprijediti znanje i vještine savjetovanja parova različitog HIV statusa o želji za ostvarivanjem potomstva

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznati sudionike s primarnim psihosocijalnim i emocionalnim aspektima i dilemama roditeljstva heteroseksualnih parova s HIV infekcijom
- 2) Naučiti potencijalne rizike i koristi roditeljstva kroz saznanja, istraživanja i crtice iz prakse
- 3) Dati smjernice za savjetovanje roditelja različitog HIV statusa

HETEROSEKSUALNI PAROVI S HIV-INFEKCIJOM I ŽELJA ZA POTOMSTVOM

Sadržaj:

- 1) Uvod u problematiku roditeljstva kod HIV bolesti
- 2) Prikaz istraživanja emocionalnih dilema s kojima se nose roditelji različitog HIV statusa
- 3) Crtice iz prakse: put od želje za potomstvom do same realizacije roditeljstva / Conrad studija o benefitu realizacije roditeljstva
- 4) Savjetovanje o rizicima i koristima planiranja roditeljstva kod različitog HIV statusa
- 5) Negativna iskustava i diskriminacija

Ključne poruke:

U današnje vrijeme HIV najčešće zahvaća žene i muškarce u njihovim reproduktivnim godinama. Prema nekim izvorima, to je 3/4 od ukupnog broja osoba oboljelih od HIV-a. Anitretrovirusna terapija i poboljšani tretman znatno su povećali očekivanu duljinu življenja, gotovo do normalne duljine života, te unaprijedili kvalitetu života. Ove promjene znače da su osobe koje su do sada izbjegavale ili bile savjetovane da izbjegavaju začecje promijenile svoje planove vezane uz reprodukciju, te intenzivirale svoju želju za potomstvom.

S psihološkog i emocionalnog aspekta, imati dijete je vid izražavanja ispunjenog partnerstva i vrlo važan aspekt života. To uopće nije manje važno za heteroseksualne parove na koje izravno utječe HIV/AIDS.

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod: 5 minuta
- Seminar: 15 minuta
- Vježba – prikaz slučaja: 15 minuta
- Rasprava i pitanja: 10 minuta

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija

Literatura:

1. Beckerman, N.L. Couples of mixed HIV status: clinical issues and interventions. NY: Haworth Press, 2005.
2. Sauer, M.V. (2006). HIV seroconversion in a woman preparing for assisted reproduction: an inherent risk in caring for HIV-serodiscordant couples. Reproductive BioMedicine Online, 12: 375-277.
3. Semprini, A.E. European clinical experience with assisted reproductive technology in HIV-discordant couples. Annual WHIN Meeting & Symposium 2005, San Juan, Puerto Rico.
4. Vernazza, P.L., Hollander, L., Semprini, A.E. i dr. (2006). HIV-discordant couples and parenthood: how are we dealing with the risk of transmission? AIDS, 20:635-6. Dostupno na <http://amedeo.com/lit.php?id=16470136>
5. Weigel, M.M., Kremer, H., Sonnenberg-Schwan, U., Gözl, J. i dr. (2001). Diagnostics and treatment of HIVdiscordant couples who wish to have children. Eur J Med Res., 6:317-21. Dostupno na <http://amedeo.com/lit.php?id=11496900>

Uloga socijalnog radnika u radu s osobama zaraženim HIV-om

Trajanje:

90 minuta

Predavač:

Kristina Duvančić, dipl. soc. radnica, Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Upoznavanje sudionika s ulogom socijalnog radnika u radu s osobama zaraženim HIV-om

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznavanje s ulogom socijalnog radnika u sklopu psihosocijalne podrške
- 2) Uvid u najčešće probleme osoba zaraženih HIV-om
- 3) Razumijevanje važnosti interdisciplinarnog pristupa u liječenju i prevenciji HIV-a
- 4) Upoznavanje sa zakonskom regulacijom HIV problematike i mogućnosti utjecaja na nju

ULOGA SOCIJALNOG RADNIKA U RADU S OSOBAMA ZARAŽENIM HIV-OM

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

- 1) Dobiti uvid u ulogu socijalnog radnika u cjelokupnom tretmanu osobe oboljele od HIV-a
- 2) Dobit uvid u najčešće probleme osoba zaraženih HIV-om
- 3) Razumjeti važnost interdisciplinarnog pristupa u radu s osobama s HIV-om
- 4) Steći uvid u postojeću legislativu, te se upoznati s mogućnošću utjecaja na nju

Sadržaj:

- 1) Općenito o ulozi socijalnog radnika u sklopu psihosocijalne podrške
- 2) Specifičnosti u radu socijalnog radnika – problemi klijenata i ljudska prava
- 3) Važnost povjerljivosti
- 4) Međusektorska suradnja
- 5) Utjecaj na zakonodavstvo
- 6) Prikaz slučaja

Ključne poruke:

Za cjelokupnu problematiku HIV-a vrlo je važan holistički pristup, kao i međusektorska suradnja. Interdisciplinarni pristup oboljeloj osobi ima ključnu ulogu u samom liječenju HIV infekcije, ali i u prevenciji njenog daljnjeg širenja.

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod: 10 minuta
- Seminar: 30 minuta
- Vježba – prikaz slučaja: 20 minuta
- Rasprava i pitanja: 30 minuta

Dokumenti:

- Upitnik socijalnog radnika
- Etički kodeks socijalnih radnika
- PowerPoint prezentacija

Literatura:

- 1) Shelby, R.D., Aronstein, D. M., Thompson, B.J. HIV and Social Work, A Practitioner`s Guide
- 2) Zakoni i pravilnici RH

Profesionalni stres u radu zdravstvenih djelatnika s osobama zaraženim HIV-om

Trajanje:

90 minuta

Predavač:

Marija Kavić, mag. psih., Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“

Sudionici:

Infektolozi i medicinske sestre

Glavni cilj:

Upoznavanje sudionika sa specifičnostima rada s osobama zaraženim HIV-om

Specifični ciljevi:

- 1) Upoznavanje sa specifičnostima rada s oboljelima od HIV-a
- 2) Upoznavanje s pojmom profesionalnog stresa
- 3) Razumijevanje pojma profesionalnog stresa u kontekstu rada s oboljelima od HIV-a
- 4) Upoznavanje načina suočavanja s profesionalnim stresom

PROFESIONALNI STRES U RADU ZDRAVSTVENIH DJELATNIKA S OSOBAMA ZARAŽENIM HIV-OM

Na kraju ove nastavne jedinice sudionici će moći:

- 1) Upoznati specifičnosti rada s osobama zaraženim HIV-om povezanih sa profesionalnim stresom
- 2) Upoznati strategije suočavanja s profesionalnim stresom

Sadržaj:

- 1) Profesionalni stres
- 2) Specifičnosti rada s osobama zaraženim HIV-om
- 3) Profesionalni stres u kontekstu rada s HIV oboljelima
- 4) Strategije suočavanja s profesionalnim stresom

Pedagoške aktivnosti i metode:

- Uvod: 10 minuta
- Seminar: 30 minuta
- Rasprava i pitanja: 10 minuta

Dokumenti:

- PowerPoint prezentacija

Literatura:

- 1) Bellani, M.L. i Furlani, F. (1996). *Burnout and related factors among HIV/AIDS health care workers*. *AIDS Care*. 8, 207-222.
- 2) Bennett, L., Kelaher, M., i Ross. M., (1993). *Burnout and coping in HIV/AIDS health care professionals*. In: Van Dis H, Van Dongen E, eds. *Burnout in HIV/AIDS Health Care and Support*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 41-51.
- 3) Gueritault-Chalvin V., Kalichman S.C., Demi A. i suradnici. (2000). *Work-related stress and occupational burnout in AIDS caregivers: test of a coping model with nurses providing AIDS care*. *AIDS Care*.12.149-161.
- 4) Miller, D. (2000). *Dying to care? Work, Stress and Burnout in HIV/AIDS*. Routledge: London.

